

2. Berger W. Advertising today. New York : Phaidon, 2004. 512 p.
3. Jendy H.-P. La publicité et son enjeu social. Paris : Presses Universitaires de France, 1997. 206 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-39>

PECULIARITIES OF A LINGUISTIC CORE IN ENGLISH HUMOROUS SHORT DIALOGUES

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВІСТИЧНОГО ЦЕНТРУ В АНГЛОМОВНИХ ЖАРТАХ-МІКРОДІАЛОГАХ

Dolgusheva O. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department
of Germanic Languages and Teaching
Methodology
Volodymyr Vynnychenko
Central Ukrainian State
Pedagogical University
Kropyvnytskyi, Ukraine*

Долгушева О. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германських мов
та методик їхнього навчання
Центральноукраїнський державний
педагогічний університет
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

Комічне привертало увагу митців слова, мислителів і науковців ще з давніх часів, що засвідчують праці багатьох знаних постатей. Сьогодні дослідження цієї естетичної категорії залишаються актуальними, оскільки осучаснюються як реалії, що піддаються різного роду висміювання, так і сама парадигма наукових знань, підходів, методологій. Зокрема, естетична категорія комічного є сферою інтересів одразу кількох лінгвістичних і літературознавчих галузей, як-то лінгвокраїнознавства [3], лінгвокультурології [5; 7], стилістики [9], перекладознавства [1; 8], міжкультурної комунікації [6], літературознавства [4] тощо. Кожна із галузей тлумачить комічне із власних методологічних позицій та окреслює конкретний предмет дослідження.

Об'єктом розгляду у цій статті є англійські мовно орієнтовані жарти-мікродіалоги, предмет дослідження – специфіка функціонування лінгвістичного центру жартів. Метою статті є з'ясування деяких особливостей функціонування синтаксичних структур як лінгвістичного центру у жартах-мікродіалогах.

Природу гумору з лінгвістичної точки зору висвітлює Г. Г. Почепцов. На його думку, визначальною у створенні комічного ефекту в мовно орієнтованих жартах є невідповідність між певним уявленням/явищем та його мовною презентацією. Учений твердить, що гумористична ситуація можлива лише за наявності спостерігача, який і реєструє зміщення об'єкта взаємодії [2, с. 13]. Неоднозначність ситуації обумовлена семантичною специфікою мовних елементів різних рівнів, а саме здатністю продукувати кілька значень, у т. ч. імпліцитних. Саме цю невідповідність, а відтак і комічний ефект, фіксує сторонній спостерігач.

Часто жарти мають форму мікродіалогу, один із учасників якого продукує (навмисно чи ненавмисно) двозначний вислів. Ця двозначність дає змогу співрозмовнику інтерпретувати вислів з іншої точки зору, вкладаючи в його розуміння інакший, часом протилежний смисл. Звісно, така помилкова інтерпретація може бути і ненавмисною. Як от в такому анекдоті:

Irate Mother (at dinner) – “Johnny, I wish you’d stop reaching for things. Haven’t you a tongue?” / Johnny – “Yes, mother, but my arm’s longer”.

У цьому випадку апеляція мовців до різних органів людського тіла (tongue, arms) створює ситуацію, відмінну від тієї, яку мав на увазі перший співрозмовник. Несумісність семантичних імплікацій таких двох ситуацій, які оформлені граматично правильно, створює гумористичний ефект.

У будь-якому гумористичному мовно орієнтованому мікротексті чітко виділяється лінгвістичний центр (linguistic core), презентований певною мовною одиницею (словом, словосполученням, реченням), специфіка якої (полісемія, омонімія тощо) використовується для створення комічного ефекту. Таким центром у наведеному вище прикладі є речення “*Haven’t you a tongue?*”, оскільки саме воно дає поштовх комунікантам тлумачити його сенс із позицій власного розуміння ситуації.

На загал, будь яка мовна одиниця, семантичні характеристики якої уможливають неоднозначну інтерпретацію, може стати лінгвістичним центром у мовно-орієнтованих жартах-мінідіалогах. Зупинимось на деяких особливостях функціонування синтаксичних конструкцій як лінгвістичного центру дотепер.

Зокрема, речення із транспозицією можуть виконувати функцію лінгвістичного центру, в рамках яких створюється гумористичний ефект у жартах-мікродіалогах. Зазвичай, двозначність у таких

реченнях імпліцитна і може бути непомітною перший погляд з огляду на цілком правильну побудову синтаксичних структур. Прикладом такого дотепу є наступний жарт:

Teacher: "I hope I didn't see you looking in Fred's book, Tommy." / Tommy: "I hope you didn't either, sir."

У цьому діалозі одна й та сама лексема *hope* у висловленнях співрозмовників має різну синтактико-контекстуальну конотацію. Невідповідність значень, які вкладають обидва співрозмовника у цю лексичну одиницю, продукуючи висловлювання, призводить до виникнення комічного ефекту.

У реченнях з підтекстом сміхова реакція виникає через помилкове тлумачення висловлювань, які самі по собі не містять імпліцитної інформації. Головним тут є неспівпадіння між змістом речення, який вклав у нього один співрозмовник та хибним його розумінням іншим. Водночас, існують такі дотепи, де думка, що імплікується, може бути проігнорована або невірно сприйнята реципієнтом. Комічність ситуації посилюється, коли пропонується вислів-пояснення. Наприклад, у наведеному нижче діалозі останнє речення і виконує цю функцію:

"Jim will be in hospital a long time." / "Why, have you seen the doctor?" / "No, the nurse."

Речення з припущенням також можуть утворювати лінгвістичний центр жартівливих мікродіалогів. Прикладом такого дотепу є наступний анекдот:

"Jane", said a lady to her servant, "you have broken more than your wages amount to. What can be done to prevent this?" / "I really don't know, mum," said Jane, 'unless you raise my wages'".

У наведеному дотепі сам факт відповіді на запитання, яке можна тлумачити як риторичне, стає несподіваним. Комічний же ефект посилюється вкладеним у речення-відповідь зміст, зокрема той, що не очікувався першим співрозмовником.

Гумористичні мікротексти з «лінгвістичною відносністю» (термін Г. Почепцова) також є доволі поширеними. Їхній комічний ефект полягає у неспівпадінні семантико-концептуальної інформації певних мовних одиниць як засобу відображення реальності та дійсного стану речей:

"How long have you been learning to skate?" / "Oh, about a dozen sittings".

Розглядаючи найцікавіші випадки лінгвістичної основи гумористичних мікродіалогів текстів, не можна не зважити на речення із різними референтними зв'язками. Іноді спостерігається відсутність

визначеного зв'язку між мовною одиницею і денотатом, що може бути результатом високого рівня абстрактності мови. Різні референції щодо конструкції *study+object* і утворюють неоднозначність, а відтак і комічність ситуації в наступному діалозі-жарті:

A high-school girl, seated next to a famous astronomer as a dinner party, struck up a conversation with him by asking: "What do you do in life?" He replied: "I study astronomy". "Dear me," said the girl. "I finished astronomy last year".

Гумористичний ефект цього анекдоту виникає завдяки тому, що співрозмовники вдаються до вживання тих самих конструкцій та лексем, котрі, утім, позначають різні речі. У контексті цього діалогу по-різному тлумачиться структура *study+object*: школярка вкладає зміст *to study a subject at school*, а вчений розуміє це як *scholarly study*.

Полісемічні зв'язки на синтаксичному рівні демонструють здатність таких речень ставати лінгвістичною основою дотепів. Наступний жарт-діалог може стати ілюстрацією такого явища:

"But you said she sang beautifully." / "No, I didn't." / "What did you say?" / "I said she was a beautiful singer".

З одного боку, прикметник *beautiful* є атрибутом/означенням іменника (*beautiful singer*), з іншого – однокореневий прислівник-дериват *beautifully* характеризує якість провадження певної діяльності (*she sang beautifully*). Гумористичний ефект створюється завдяки різним референтним зв'язкам, представленими граматичними структурами із лексемами *beautiful* та *beautifully*.

Отже, функціонування мовних одиниць як лінгвістичного центру в англійських жартах-діалогах обумовлюється їхнім потенціалом продукувати значення, які можна інтерпретувати неоднозначно. Виникнення ситуації, що створюється через хибну інтерпретацію певних мовних одиниць, продукує комічну недоладність.

Література:

1. Gall L. K. Translating Humor across Cultures: Verbal Humor in Animated Films. The Round Table. Partium Journal of English Studies. 2008. Vol. 1. № 1. Pp. 1–11.
2. Pochepstov, G. G. Language and Humour. Kyiv : Higher school, 1982. 326 p.
3. Бабич В. М. Лакунарність мінімального гумористичного тексту. *Лінгвокраїнознавча інтерпретація англійського тексту*. К. : Либідь, 1990. С. 57–78.

4. Від смішного до великого: феномен комічного в літературі та культурі: [зб. наук. матеріалів конференції (Бердянськ, 28–29 вересня 2017 р.) / [гол. ред. О. П. Новик]. Бердянськ, 2017. 155 с.
5. Воробйова І. А. Концепт «гумор» у британській лінгвокультурі. Сімферополь : Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського, 2011. 196 с
6. Карасик А. В., Карасик В. И. Непонимание юмора в межкультурном общении. *Язык, коммуникация и социальная среда*. Воронеж : Изд-во ВГТУ, 2004. Вып. 1. С. 13–27.
7. Кобякова І.К, Столяренко В. М. Категоризація гумору: лінгвокультурні аспекти. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Філологічні науки»*. Суми : 2008. № 1. С. 40–44.
8. Підгрушна О. Г. Специфіка перекладу гумору на межі англійської та української культур. *Science and Education a New Dimension: Philology* III(10). Budapest: Rózsadomb Contact Kft nyomdájában. 2015. Issue 47. Pp. 92–96.
9. Шонь О. Б. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії і сатири в американських коротких оповіданнях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Л., 2003. 20 с.

Джерело фактичного матеріалу:

1. Pocheptsov, G. G. *Language and Humour*. Kyiv : Higher school, 1982. 326 p.